Toestand van het watersysteem

7 juni 2024

VLAAMSE
MILIEUMAATSCHAPPIJ

Vlaanderen
is milieu

Documentbeschrijving

Titel
Toestand van het watersysteem - 7 juni 2024

Samenstellers
VMM
Kern Beheer en Investeringen Waterlopen, Kern Planning Integraal Waterbeleid

Inhoud
De VMM rapporteert maandelijks over de kwantitatieve toestand van de watersystemen onder haar bevoegdheid: de onbevaarbare waterlopen en het freatisch grondwater. Ook de meteorologische situatie wordt besproken aangezien deze een directe invloed heeft op de kwantitatieve toestand van het watersysteem. Bijzondere aandacht wordt besteed aan hydrologische extremen (overstromingen en droogtes) en afwijkingen (anomalieën) t.o.v. de historisch normale toestand. Waar mogelijk schatten we de verwachte evolutie van de indicatoren in.

Het actueel risico op overstromingen of droogte wordt bepaald door een combinatie van het *potentieel* risico (of hoe abnormaal nat of droog de huidige situatie al is) en het *acuut* risico (of het effect van de verwachte neerslaghoeveelheden). Het actuele risico op overstromingen en droogte, en voorspellingen voor de korte termijn (48u) en lange termijn (10 dagen) worden continu opgevolgd en kunnen geraadpleegd worden op waterinfo.be.

Wijze van refereren
Vlaamse Milieumaatschappij (2024), Toestand van het watersysteem - 7 juni 2024.

Verantwoordelijke uitgever
Bernard De Potter, Vlaamse Milieumaatschappij

Vragen in verband met dit rapport
Vlaamse Milieumaatschappij
Dokter De Moorstraat 24-26
9300 Aalst
Tel: 053 72 62 10
info@vmm.be

Inhoud

1 Meteorologie **4**

1.1 Neerslag 4

1.1.1 Waarnemingen 4

1.1.2 Voorspellingen 6

1.2 Neerslagtekort 11

2 Hydrologie **13**

2.1 Bodemverzadiging 13

2.2 Freatisch grondwater 15

2.2.1 Historische vergelijking 15

2.2.2 Is het freatische grondwater gestegen of gedaald? 21

2.2.3 Worden er volgende maand zeer lage of zeer hoge freatische grondwaterstanden verwacht? 22

2.3 Debieten onbevaarbare waterlopen 24

2.3.1 Waarnemingen 24

2.3.2 Voorspellingen 27

3 Samenvatting **27**

Figuren

1 Neerslagtotalen 4

2 Waargenomen ruimtelijke spreiding van de SPI 5

3 Voorspelde neerslag 7

4 Voorspelde ruimtelijke spreiding van de SPI 8

5 Spreiding op de SPI1 voorspelling 9

6 Spreiding op de SPI3 voorspelling 10

7 Ruimtelijke spreiding van de percentielen van het neerslagtekort. 11

8 Ruimtelijke spreiding van de percentielen van het neerslagtekort. 11

9 Waargenomen en voorspeld neerslagtekort. 12

10 Oppervlakkige bodemverzadiging en bodemverzadiging voor het profiel. 13

11 Oppervlakkige bodemverzadiging en bodemverzadiging voor het profiel. 14

12 Absolute toestand van de freatische grondwaterstand. 16

13 Relatieve toestand van de freatische grondwaterstand. 18

14 Relatieve toestand van de freatische grondwaterstand (1/1/2000 - 01/04/2024). . 19

15 Verdeling van de verschillen tussen het grondwaterpeil per seizoen. 20

16 Waargenomen ruimtelijke spreiding van de freatische grondwaterstanden. 21

17 Voorspelde ruimtelijke spreiding van de zeer hoge freatische grondwaterstanden. . 22

18 Voorspelde ruimtelijke spreiding van de zeer lage freatische grondwaterstanden. . 23

19 Verandering van het 14-daags gemiddeld debiet. 24

20 Percentielwaarden van het 14-daags gemiddeld debiet. 25

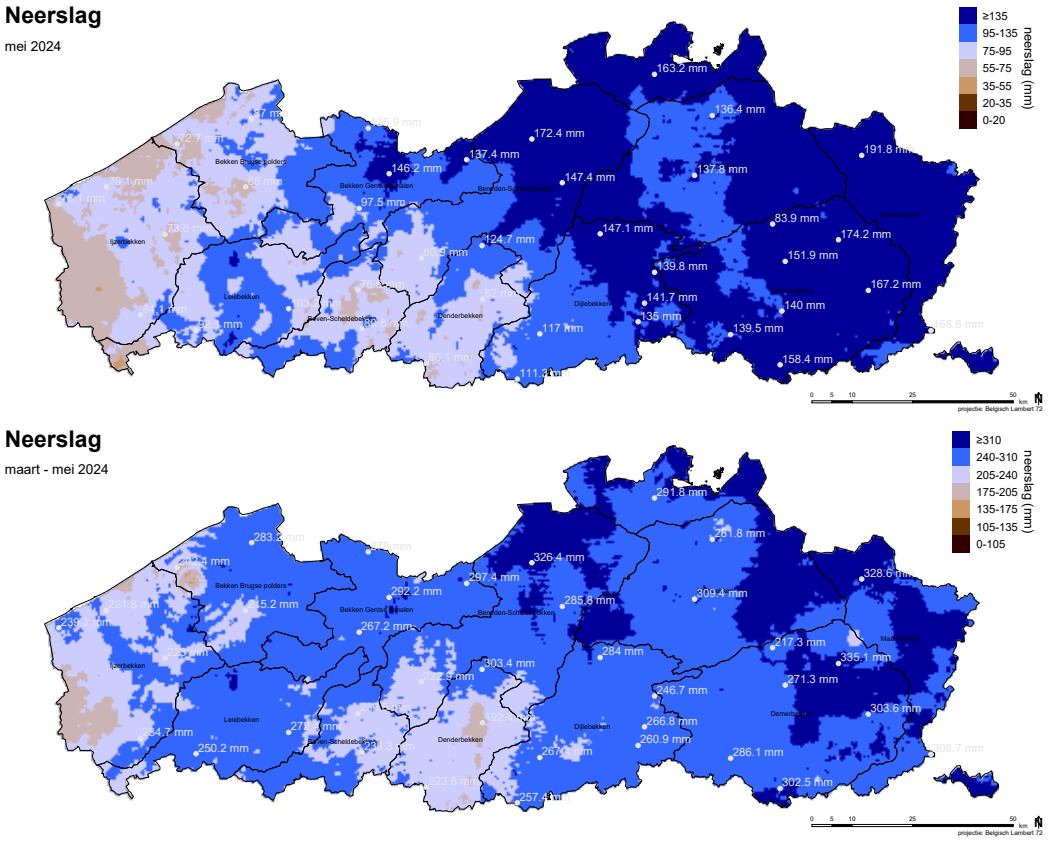
21 Waargenomen debiet en basisdebiet. 26

1 Meteorologie

1.1 Neerslag

1.1.1 Waarnemingen

Mei was een zeer natte, warme en sombere maand (KMI). Het gemeten neerslagtotaal in Ukkel (124,9 mm) bedraagt 209% van de normale waarde van 59,7 mm (1991-2020). De neerslagkaart van de voorbije maand (Figuur 1) toont dat enkel in het uiterste westen van Vlaanderen een min of meer normale hoeveelheid neerslag viel. De oostelijke helft van Vlaanderen ving de meeste neerslag, met in het uiterste oosten tot drie keer de normale hoeveelheid neerslag voor de tijd van het jaar. De neerslagtotalen in het VMM-pluviometernetwerk variëren voor mei tussen 68,0 mm (Oostkamp) en 191,8 mm (Overpelt), met een gemiddelde over de VMM stations van 119,2 mm (200% van het klimatologisch normaal in Ukkel voor mei) (Figuur 1).

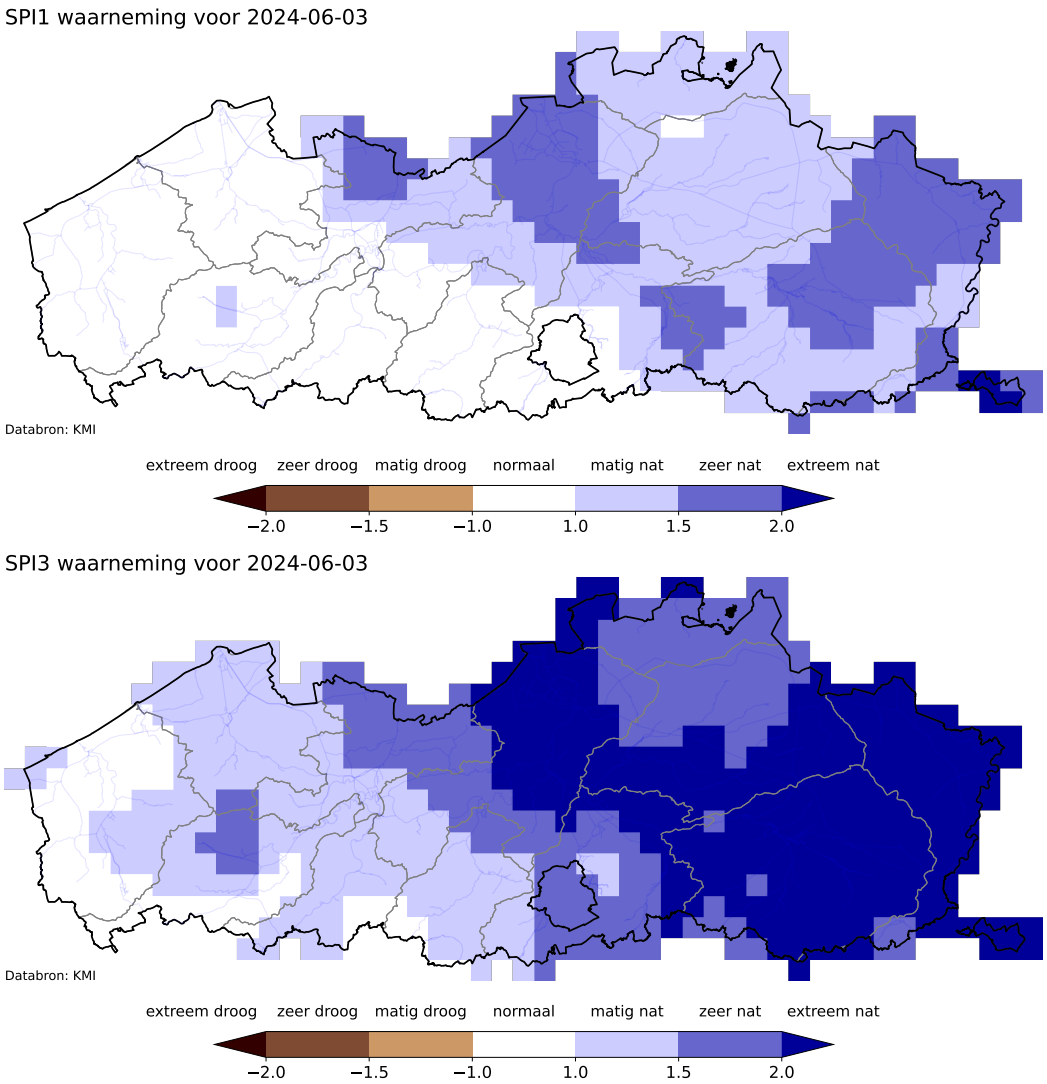

Figuur 1: Neerslagtotalen voor de voorbije maand, resp. voorbije 3 maanden op basis van het Vlaamse neerslagradarcomposiet (achtergrond) en VMM-pluviometernetwerk (punten).

De neerslagtotalen in het VMM-pluviometernetwerk van de voorbije 3 maanden (maart t.e.m. mei) tonen hoe overal in Vlaanderen meer neerslag viel dan normaal. In het Denderbekken en in het westen van het Ijzerbekken viel het minste neerslag, het noordoosten van Vlaanderen (provincies Antwerpen en Limburg) tekent zich als natste regio af.

De metingen variëren tussen 192,4 mm (Liedekerke) en 335,1 mm (Houthalen). De VMM pluviometers registreerden gemiddeld voor de voorbije 3 maanden 264,3 mm neerslag, wat neerkomt op zo'n 160 % van het klimatologisch normaal te Ukkel van 165,7 mm (1991-2020) voor de periode maart-mei (bron: KMI). In Ukkel viel 285,2 mm neerslag voor dezelfde periode, wat 160% van de normale waarde bedraagt.

De afgebeelde neerslagkaarten van Figuur 1 zijn aangemaakt op basis van het Vlaamse neerslagradarcomposiet, gecalibreerd met de overeenkomstige neerslagtotalen van het VMM-pluviometernetwerk.

Figuur 2: Ruimtelijke spreiding van de SPI-1 (boven) en SPI-3 (onder) indicator. Databron: KMI.

De SPI[1] index op de korte termijn (SPI-1) vertoont op 3/6/2024 in de westelijke helft van Vlaanderen voornamelijk normale waarden. In de oostelijke helft zien we vooral matig tot zeer natte waarden. In de Voerstreek kleurt de SPI-1 extreem nat.

Voor de index op langere termijn (SPI-3) zien we op 3/6/2024 een duidelijke graduele overgang van veelal extreem natte waarden in de oostelijke helft van Vlaanderen naar normale waarden in het uiterste westen van Vlaanderen. (Data: KMI).

1.1.2 Voorspellingen

Op 4 juni wordt voor de periode tot 14 juni gemiddeld over Vlaanderen tussen 2,6 mm (P25) en 14,6 mm (P75) neerslag voorspeld met een mediaan waarde van 5,1 mm. (Figuur 3; bron: KMI).

Hierdoor verwachten we dat de korte termijn index (SPI-1) zal evolueren naar een drogere toestand met normale waarden in de westelijke helft van Vlaanderen. In de oostelijke helft worden ongeveer even veel normale waarden (Netebekken) als matig tot zeer natte waarden verwacht (bekkens van de Beneden-Schelde en Demer en het oostelijke Maasbekken).

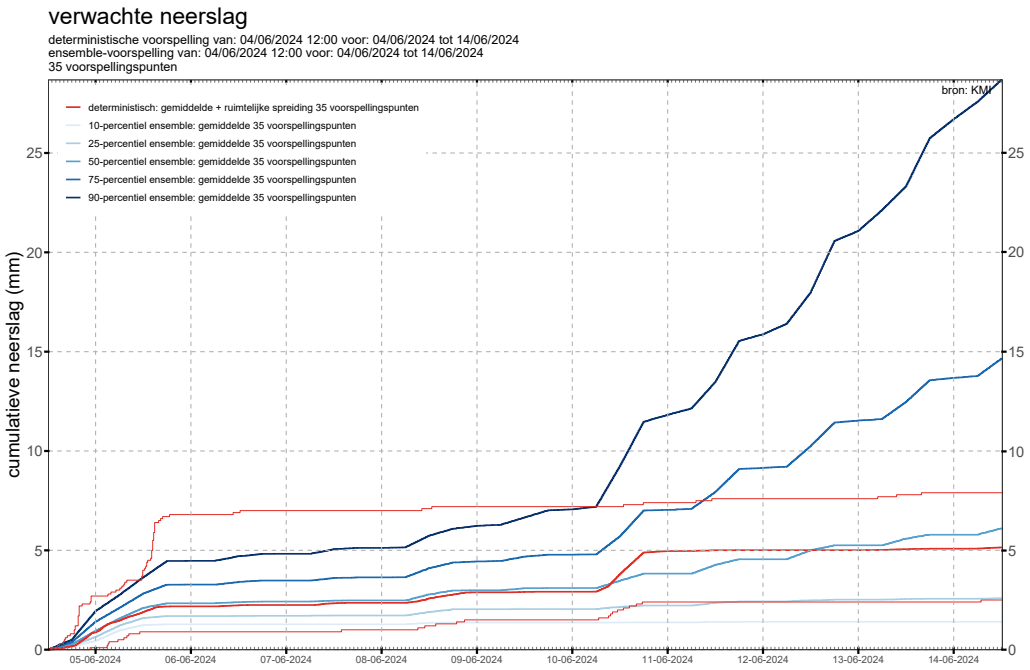
Voor de voorspelde SPI-3 (voorbije 3 maanden) verwachten we een verdroging t.o.v. de huidige toestand met behoud van het ruimtelijke patroon: extreem natte waarden in het uiterste oosten, matig tot zeer natte waarden in de rest van de oostelijke helft van Vlaanderen, matige natte tot veelal normale waarden in de westelijke helft. (Figuur 4).

Als gevolg van de onzekerheid en spreiding op de neerslagvoorspelling zit er ook variatie op de SPI-voorspellingen. In het geval van een droog neerslagscenario (ensemble P15) kan de hierboven geschetste verwachting[2] voor SPI-1 licht bijgesteld worden naar een iets lagere intensteit met behoud van het ruimtelijke patroon. Analoog sturen we in het geval van een nat neerslagscenario (ensemble P85) de SPI-1 bij naar een iets hogere intensiteit.

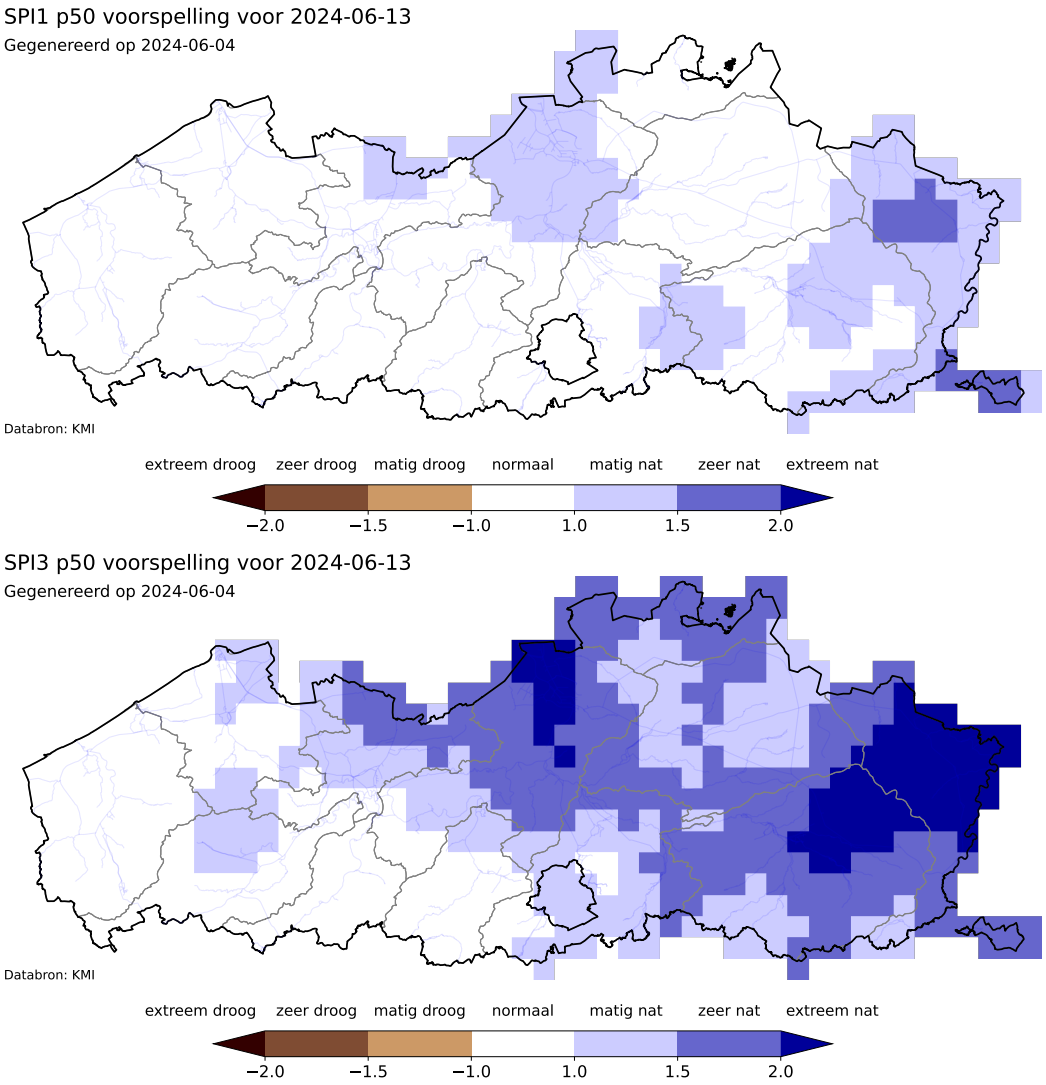
In het geval van een droog neerslagscenario (ensemble P15) behouden we de hierboven geschetste verwachting voor de SPI-3 min of meer. In het geval van een nat neerslagscenario (ensemble P85) stellen we de SPI-3 voorspelling bij naar een iets nattere toestand met vooral meer zeer natte waarden in de oostelijke helft van Vlaanderen. De figuren Figuur 5 en Figuur 6 illustreren dit.

[1] De Standardized Precipitation Index (SPI) geeft de afwijking van de voorbije neerslag t.o.v. het historische normaal weer. SPI-1 (korte termijn) en SPI-3 (lange termijn) geven aan hoe droog of nat de voorbije maand (30 dagen) en 3 maanden (90 dagen) waren t.o.v. dezelfde periode op de desbetreffende locatie in de voorbije 30 jaar (bron: KMI).

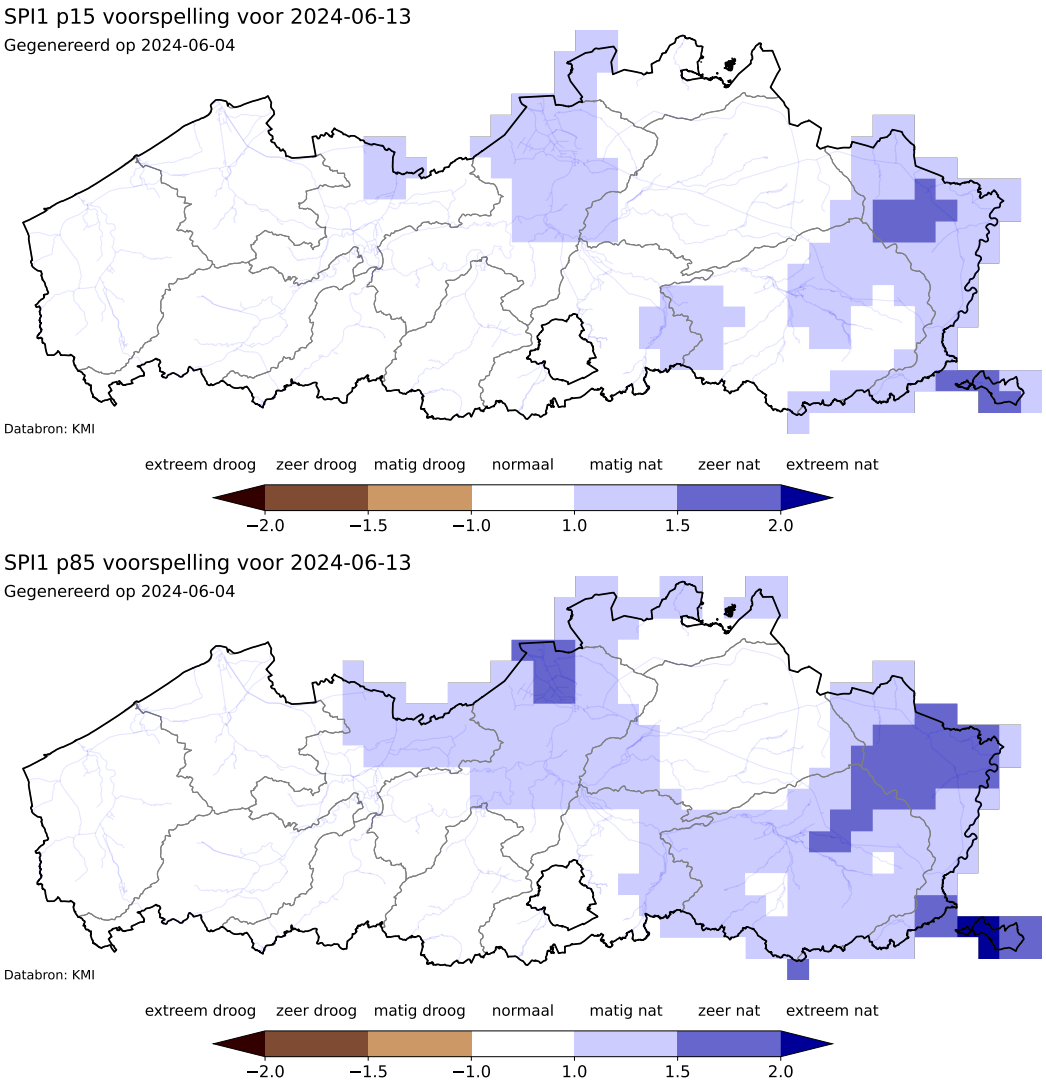
[2] op basis van de ensemble-gemiddelde voorspellingen

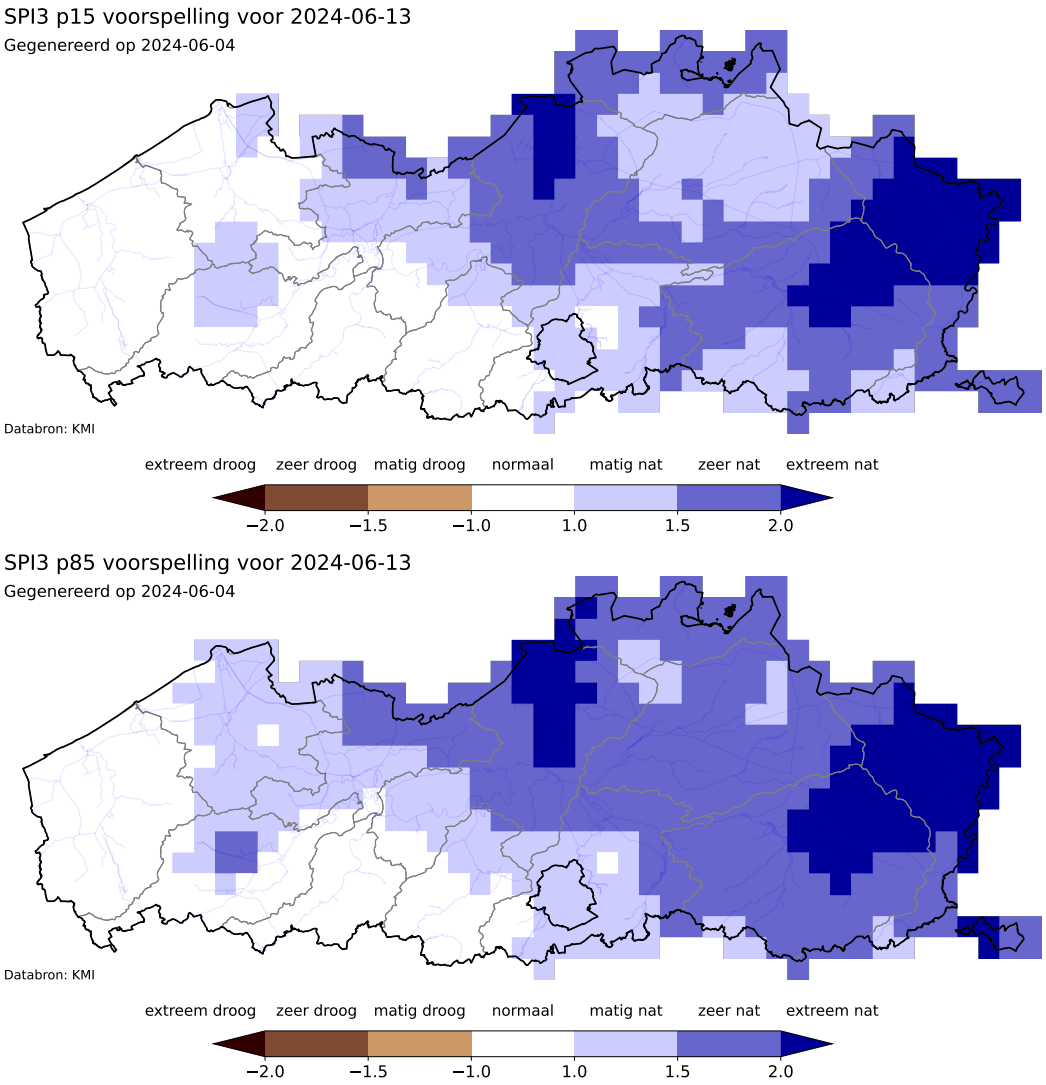
Figuur 3: Neerslagvoorspelling voor de lange termijn (bron: KMI). Gemiddelde voor de percentielen van de ensemble-voorspellingen (blauwe lijnen), en ruimtelijke variatie in de deterministische voorspelling (rode lijnen) voor 35 voorspellingspunten verspreid over Vlaanderen.

Figuur 4: Voorspelde ruimtelijke spreiding van de SPI-1 (boven) en SPI-3 (onder) indicator. (bron KMI)

Figuur 5: 15 percentiel (boven) en 85 percentiel (onder) scenario van de voorspelde SPI1-indicator. (bron KMI)

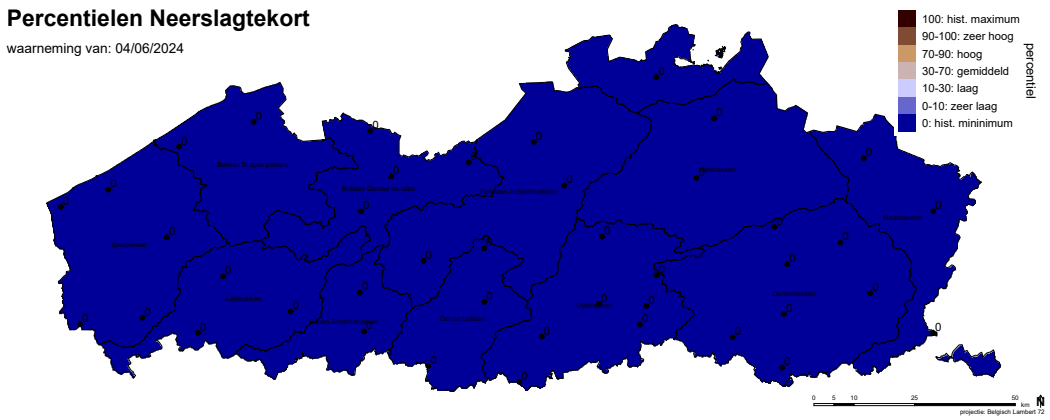
Figuur 6: 15 percentiel (boven) en 85 percentiel (onder) scenario van de voorspelde SPI3-indicator. (bron KMI)

1.2 Neerslagtekort

Elk jaar wordt tijdens het hydrologische zomerseizoen van 1 april t.e.m. 30 september het cumulatieve neerslagtekort berekend voor een aantal meteorologische stations. Dit cumulatieve neerslagtekort geeft het verschil weer tussen de neerslag en de potentiële evapotranspiratie die gemeten werden op deze stations, en is een indicator voor het risico op watertekort.

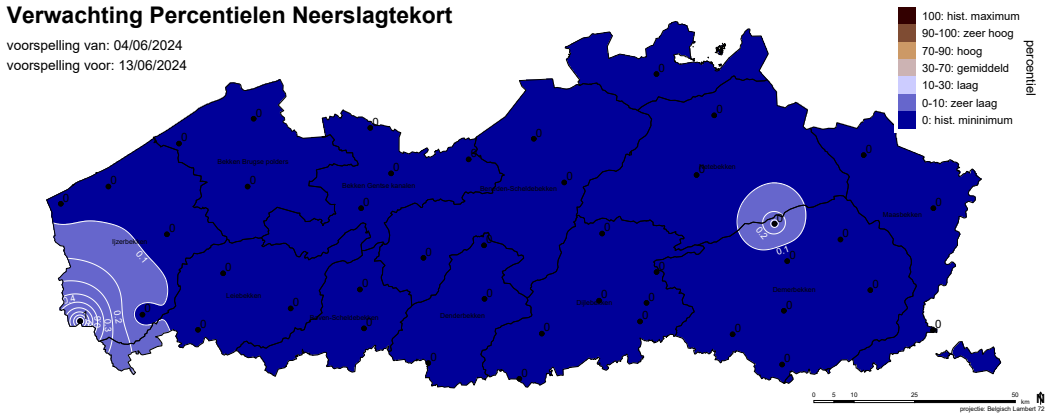
Op 4 juni zien we een voor de tijd van het jaar historisch laag neerslagtekort van nagenoeg overal in Vlaanderen 0 mm (Figuur 7).
Ook de voorspelde neerslagtekorten blijven bijna overal in Vlaanderen historisch laag met verwachte waarden tussen meestal 0 mm en maxima van 5 mm (Figuur 8).

Merk op dat in dit rapport de definitie voor neerslagtekort van Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI) gevolgd wordt, waarbij we het verschil tussen potentiële evapotranspiratie en neerslag enkel beschouwen gedurende het hydrologisch zomerseizoen tussen 1 april en 30 september. Deze berekening verschilt van het zgh. doorlopend neerslagtekort waarbij deze waarde continu doorloopt over de jaren heen. Door een relatief natte periode voorafgaand aan 1 april kunnen beide indicatoren verschillen.

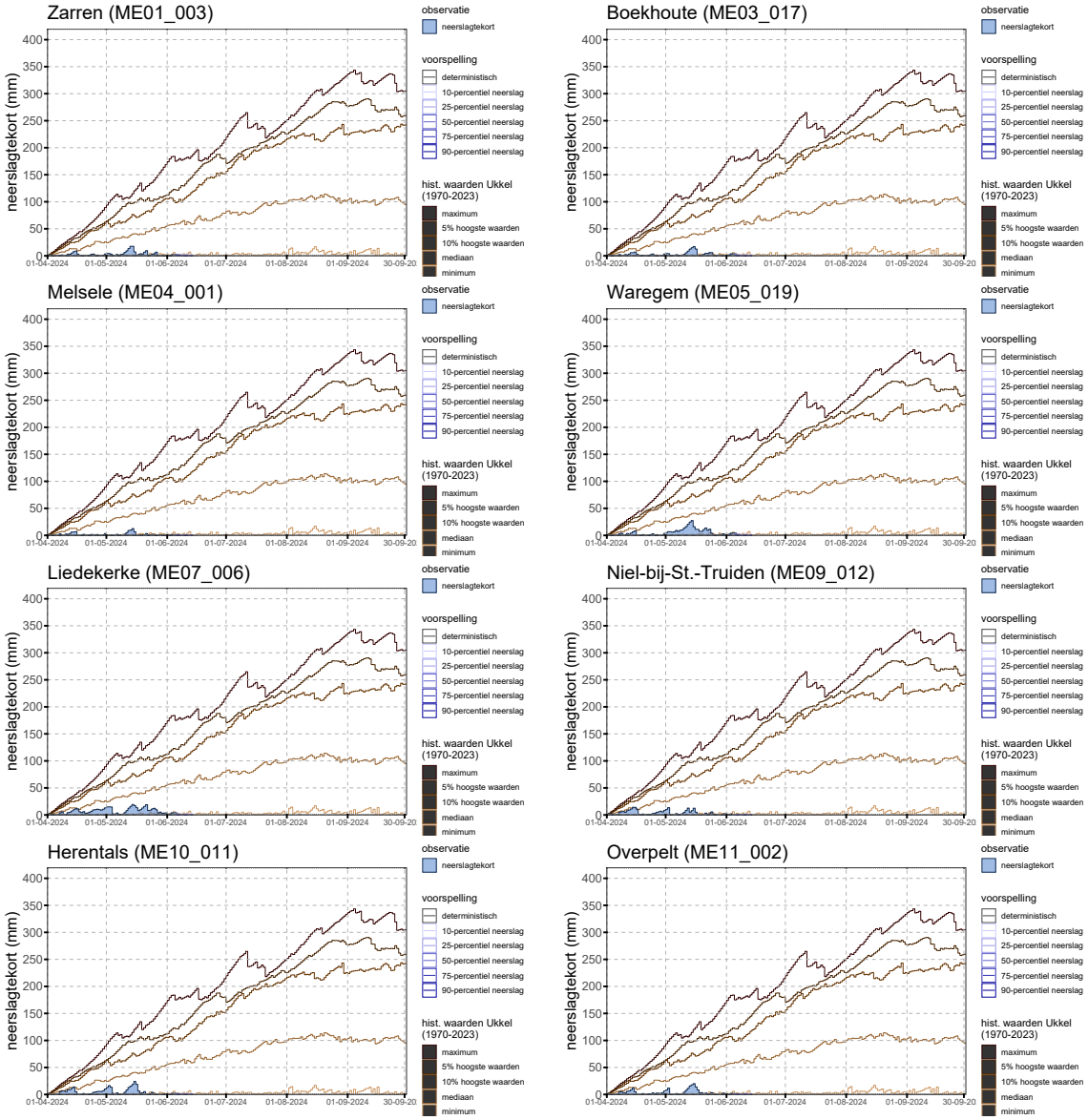

Figuur 7: Ruimtelijke spreiding voor de percentielen van het waargenomen neerslagtekort sinds 1 april.

.
.

Figuur 8: Ruimtelijke spreiding voor de percentielen van waargenomen en voorspeld neerslagtekort sinds 1 april.

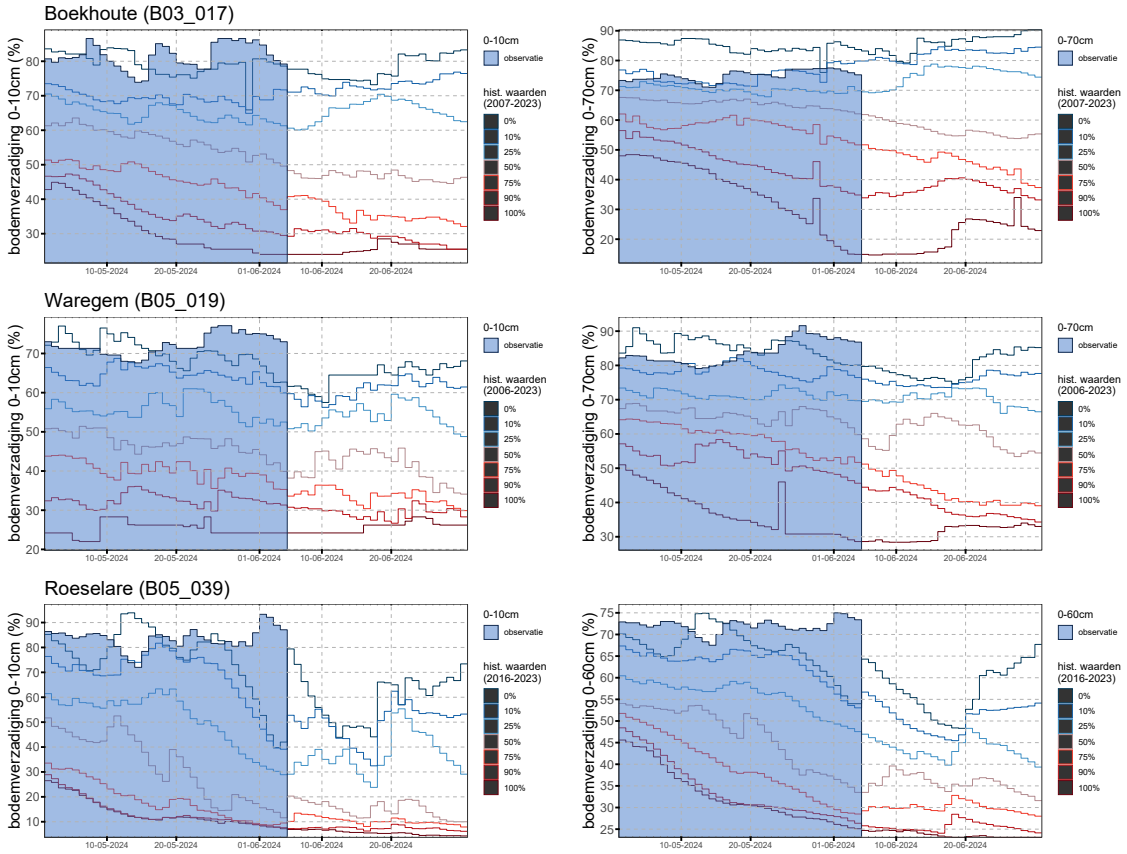

Figuur 9: Cumulatief neerslagtekort en voorspelling voor tien dagen voor de VMM meteostations.

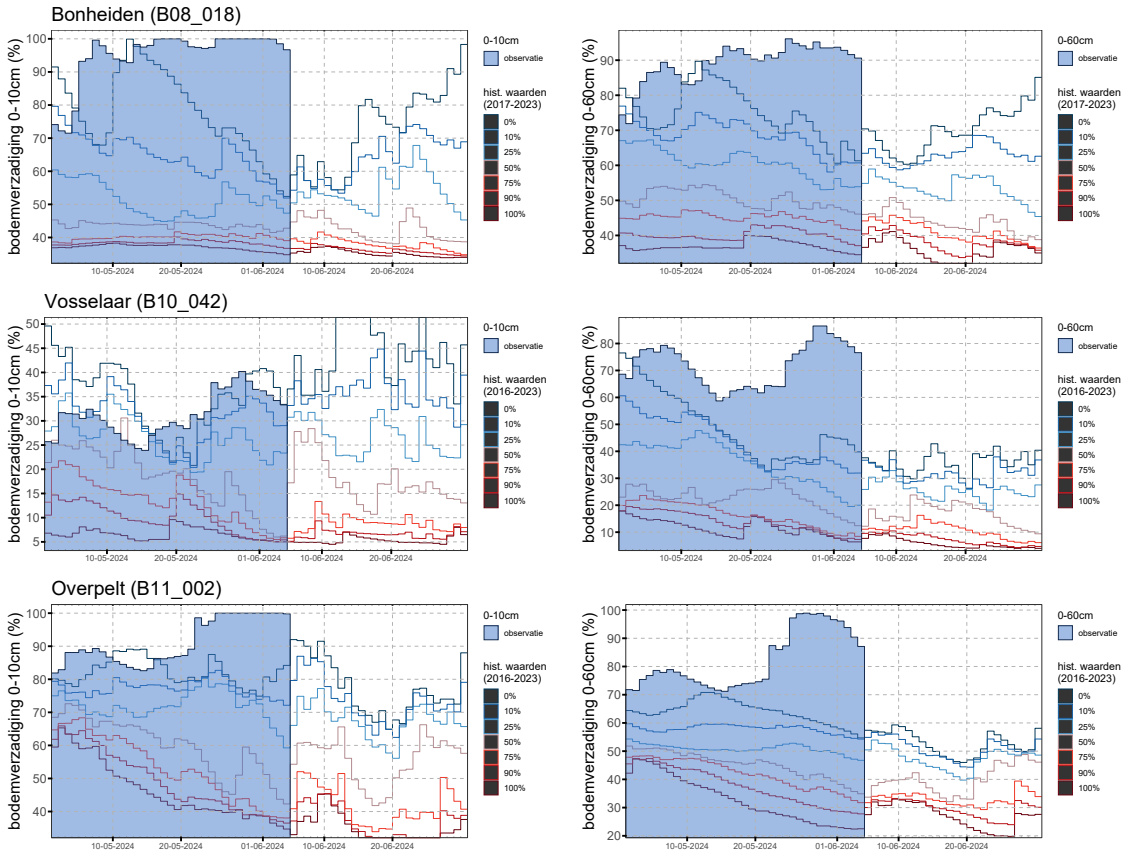
2 Hydrologie

2.1 Bodemverzadiging

Op de westelijke stations fluctueerde de bodemverzading tijdens de afgelopen maand rond het historisch maximum voor de tijd van het jaar. In het oosten werden de historische maxima ver overschreden. Dit zien we voor zowel de 0-10 cm laag als de laag 0-70 cm (Figuur 10, Figuur 11).

Figuur 10: Oppervlakkige bodemverzadiging (0-10cm) en bodemverzadiging voor het profiel (0-70cm) voor de meestations van Boekhoute, Waregem en Roeselare.

Figuur 11: Oppervlakkige bodemverzadiging (0-10cm) en bodemverzadiging voor het profiel (0-70cm) voor de meestations van Bonheiden, Vosselaar en Overpelt.

2.2 Freatisch grondwater

De grondwaterstandindicator is gebaseerd op maandelijkse peilmetingen in het primair meetnet door de VMM, SCK en De Watergroep voor freatische peilfilters met continue meetreeksen van minstens 11 jaar. Die maandelijkse peilmetingen worden aangevuld met dagelijkse modelberekeningen voor de periode 1991 - heden. Op dov.vlaanderen vind je alle grondwaterstanden, de huidige toestand en de interactieve kaart voor het freatische grondwater.

datum rapport: 05-06-2024
referentiedatum: 04-06-2024
aantal gebruikte meetplaatsen: 154

2.2.1 Historische vergelijking

De freatische grondwaterstand schommelt tijdens het jaar: hoog op het einde van de winter en laag op het einde van de zomer. Met de grondwaterstandindicator kijken we naar de toestand van het grondwater t.o.v. alle peilen gedurende het jaar (absolute vergelijking) en de toestand voor de tijd van het jaar (relatieve vergelijking).

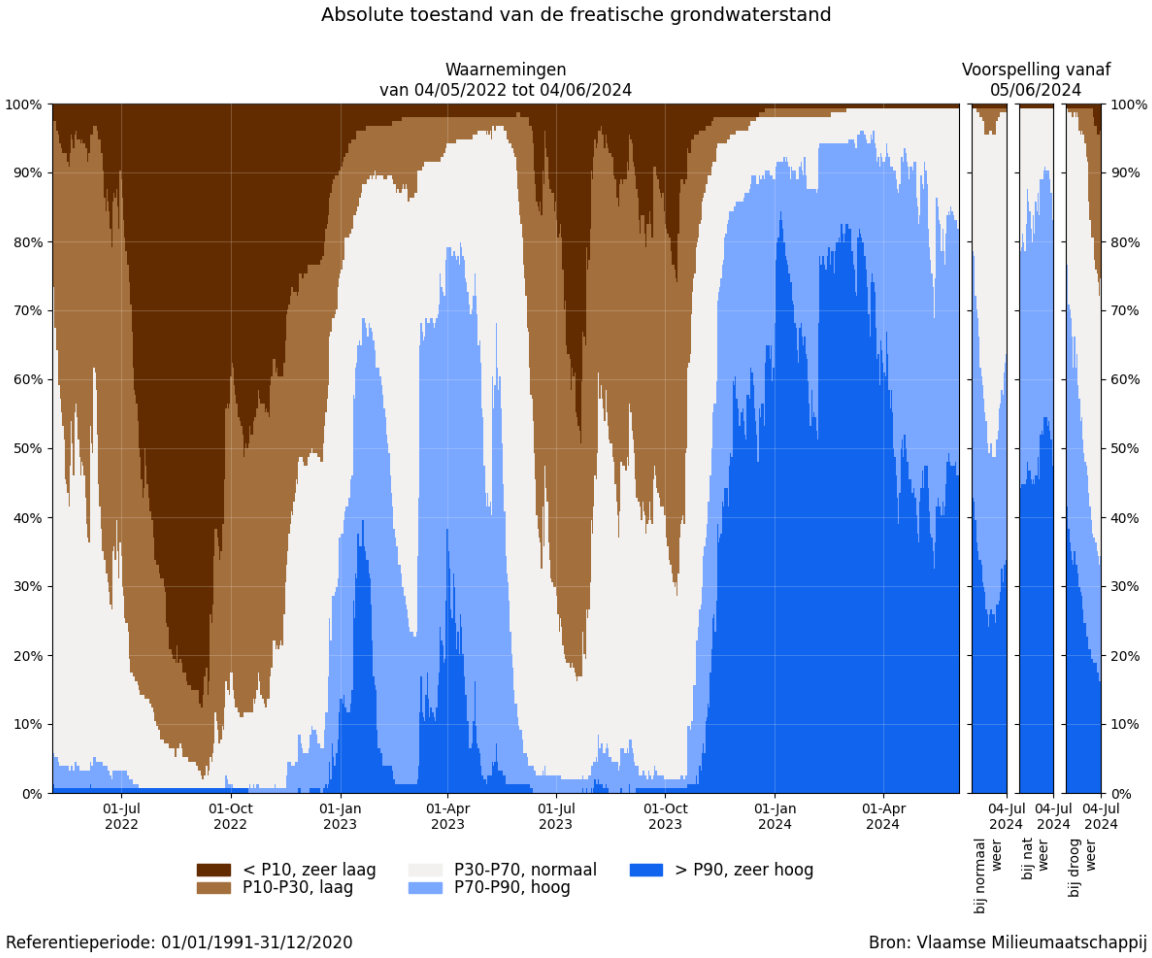
Absolute vergelijking: Staat het freatisch grondwater hoog of laag (t.o.v. alle peilen van de referentieperiode)?

Op 4/6/2024 vertoonde 80% van de meetplaatsen een hoge (35%) tot zeer hoge (45%) freatische grondwaterstand. 19% vertoonde een normale, en 1% een zeer lage grondwaterstand (Figuur 12).

Vanaf midden oktober 2023 zien we een snelle afname van de aandelen lage, en een snelle toename van de aandelen hoge tot zeer hoge grondwaterstanden. Vanaf eind 2023 tot eind maart 2024 schommelt het percentage hoog tot zeer hoog grotendeels boven de 90%. Vanaf begin april 2024 zien we opnieuw een afname van de aandelen hoge tot zeer hoge (absolute) grondwaterstanden.

Begin juni bevinden we ons in het hydrologische zomerseizoen (april-september). Een verschuiving naar klassen met lagere grondwaterstanden is dan de normale trend. In een scenario met normaal of droog weer verwachten we de komende maand een verdere afname van het aandeel hoge tot zeer hoge grondwaterstanden. Bij nat weer is een lichte toename mogelijk (zie scenariogebaseerde voorspelling van 5/6 tot 4/7/2024 voor een normale, een natte en een droge situatie in de rechterkant van de figuur).

Begin juni 2024 is de situatie van de (absolute) freatische grondwaterstanden veel hoger dan op hetzelfde tijdstip de afgelopen jaren: begin juni 2022 en 2023 schommelde het percentage hoge tot zeer hoge grondwaterstanden lager dan of rond de 5%.

Figuur 12: Absolute toestand van de freatische grondwaterstand: Percentage van de meetplaatsen met een zeer lage, lage, normale, hoge of zeer hoge grondwaterstand (t.o.v. alle peilen van de referentieperiode) voor de afgelopen 2 jaar + scenariogebaseerde voorspelling voor de komende maand. In de winter worden vooral hoge grondwaterstanden verwacht, in de zomer vooral lage.

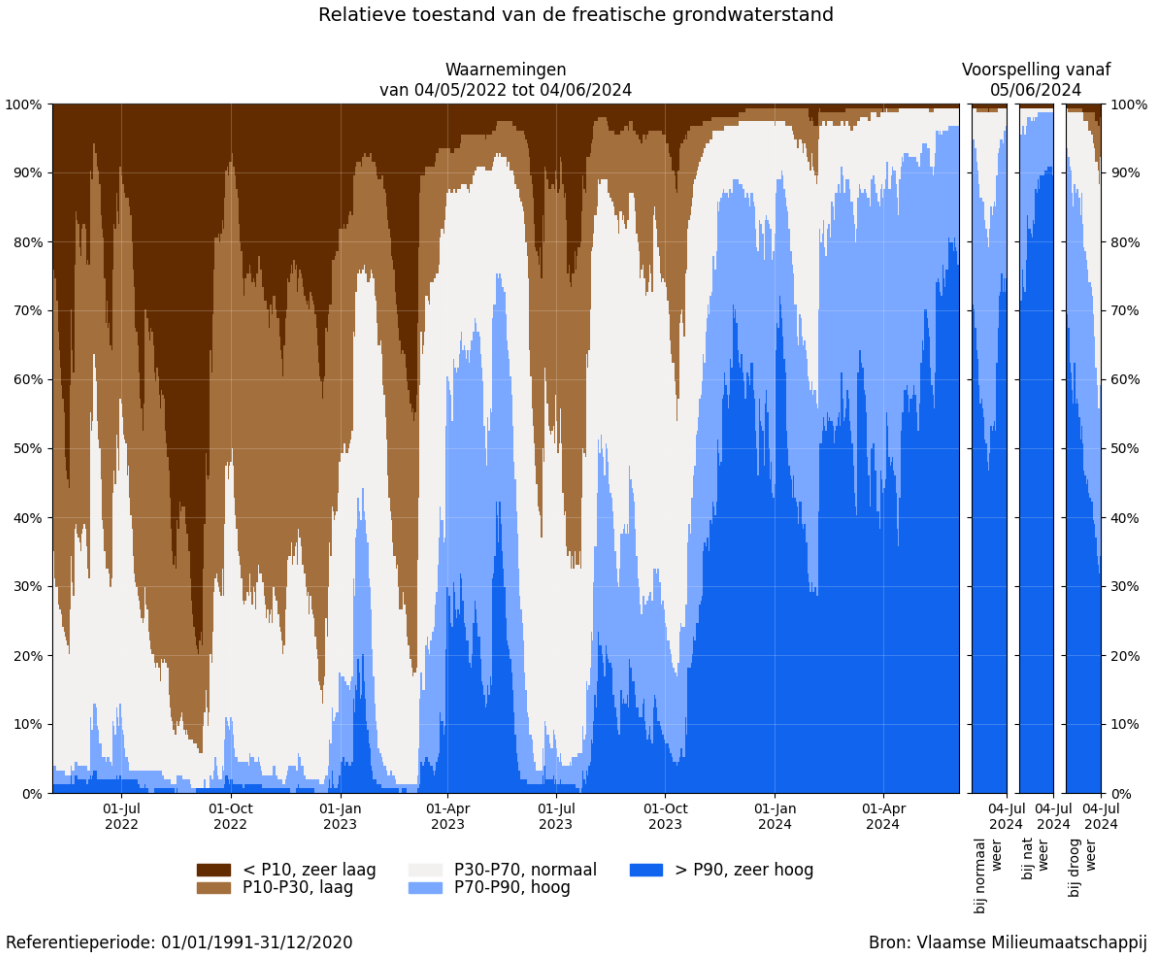
Relatieve vergelijking: Wat is de toestand van het freatische grondwater voor de tijd van het jaar?

De winter en de lente van 2024 waren de **derde natste winter**, en de **tweede natste lente** sinds het begin van de waarnemingen in 1833. Bovendien was deze lente reeds het **vijfde seizoen op rij met meer neerslag dan gemiddeld** (KMI). Het is dan ook niet verwonderlijk dat de freatische grondwaterstanden momenteel **uitzonderlijk hoog** staan voor de tijd van het jaar: Op 4/6/2024 vertoonde 96% van de meetlocaties een hoge (21%) tot zeer hoge (75%) freatische grondwaterstand voor de tijd van het jaar. 3% vertoonde een normale, en 1% een zeer lage grondwaterstand voor de tijd van het jaar (Figuur 13).

Vanaf midden oktober tot midden november 2023 zagen we een sterke toename in de aandelen (zeer) hoge freatische grondwaterstanden voor de tijd van het jaar. De laatste maanden steeg dat aandeel zelfs tot boven de 90%. Een gelijkaardige nat begin van juni kwam sinds de eeuwwisseling nog niet voor. De huidige natte situatie staat in sterk contrast met de uitzonderlijk droge situatie rond de zomer van 2022, waar in september net het aandeel relatief "laag tot zeer laag" steeg tot boven de 90%.

Begin juni 2024 is de situatie voor de tijd van het jaar dus veel natter dan op hetzelfde tijdstip de voorbije 2 jaren: begin juni 2023 daalde het percentage hoge tot zeer hoge grondwaterstanden voor de tijd van het jaar van 30% naar minder dan 5%, en begin juni 2022 schommelde het onder de 10%.

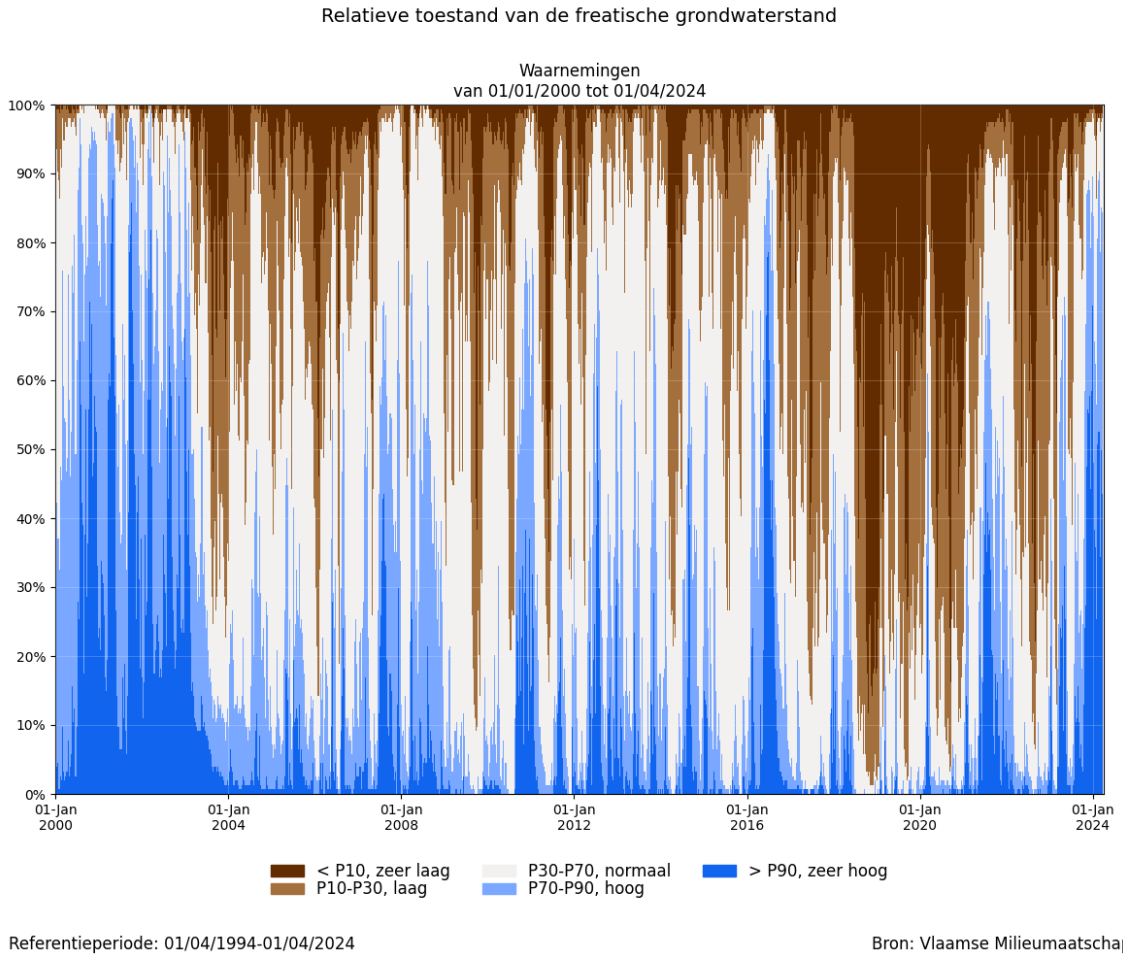
Bij een scenario van normaal of nat weer blijft de situatie voor de tijd van het jaar redelijk gelijkaardig. Bij een scenario met droog weer verwachten we begin juni een afname van het aandeel hoge grondwaterstanden voor de tijd van het jaar (zie scenariogebaseerde voorspelling van 5/6 tot 4/7/2024 voor een normale, een natte en een droge situatie in de rechterkant van de figuur).

Figuur 13: Relatieve toestand van de freatische grondwaterstand: Percentage van de meetplaatsen met een zeer lage, lage, normale, hoge of zeer hoge grondwaterstand voor de tijd van het jaar, voor de afgelopen 2 jaar + scenariogebaseerde voorspelling voor de komende maand.

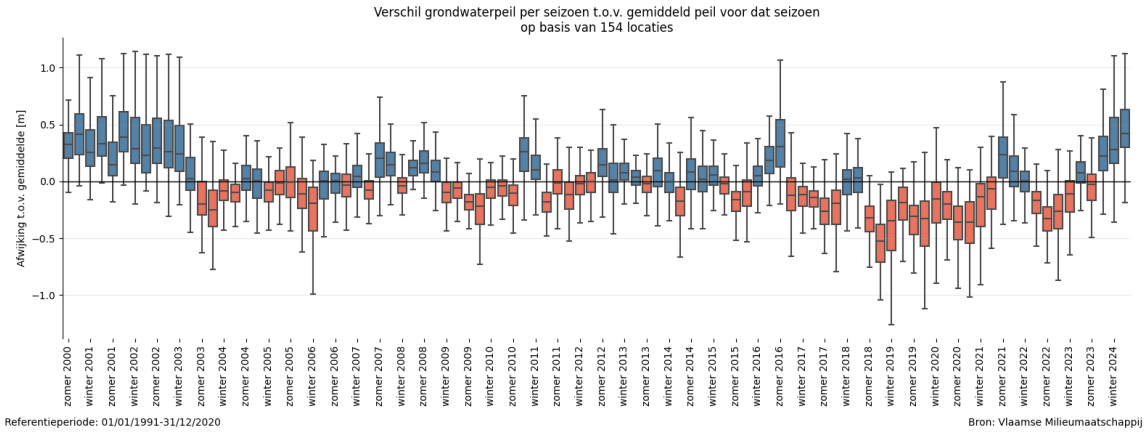
Figuur 14 toont de grafiek voor de relatieve toestand van 1/1/2000 tot 1/4/2024. In de periode 2017-2020 zagen we duidelijk langere periodes met grotere percentages lage tot zeer lage freatische grondwaterstanden voor de tijd van het jaar. Iets langere periodes met belangrijke aandelen normale/hoge grondwaterstanden voor de tijd van het jaar kwamen toen bijna niet voor, met uitzondering van het voorjaar van 2018. De natte zomer van 2021 staat in sterk contrast met de droge periode daarvoor. Vanaf maart 2022 waren er weer toenemende percentages lage tot zeer lage freatische grondwaterstanden voor de tijd van het jaar. In de loop van 2023 veranderde de situatie opnieuw van droog naar zeer nat.

Deze (en de verdere) evolutie hangt af van hoeveel neerslag er valt en hoeveel water er verdampt. Neerslag en verdamping bepalen samen het neerslagtekort of -overschot. Bij een groter dan normaal neerslagtekort is het logische gevolg dat ook de grondwaterstanden sneller dalen of trager herstellen dan normaal (en vice versa). Als door klimaatverandering extreme weersomstandigheden (uitzonderlijk droog of nat) frequenter zullen optreden of langer zullen aanhouden zal dit zich ook weerspiegelen in de situatie van het freatisch grondwater.

Figuur 14: Relatieve toestand van de freatische grondwaterstand (1/1/2000 – 1/4/2024): Percentage van de meetplaatsen met een zeer lage, lage, normale, hoge of zeer hoge grondwaterstand voor de tijd van het jaar.

Figuur 15 toont de verdeling van de verschillen (op 154 locaties) tussen het gemiddeld grondwaterpeil voor elk individueel seizoen t.o.v. het gemiddeld peil per seizoen in de referentieperiode. Deze grafiek toont hoeveel hoger of lager dan normaal de peilen in een bepaald seizoen waren (voor dat seizoen in de referentieperiode). In de lente van 2024 was de gemiddelde grondwaterstand voor de mediane meetplaats ruim 40 cm hoger dan normaal in de lente. In de periode 2017-2020 was de seizoensgemiddelde grondwaterstand voor de mediane meetplaats meestal enkele tientallen centimeter lager dan normaal. In de natte periode 2000-2002 was de seizoensgemiddelde grondwaterstand voor de mediane meetplaats enkele tientallen centimeter hoger dan normaal.

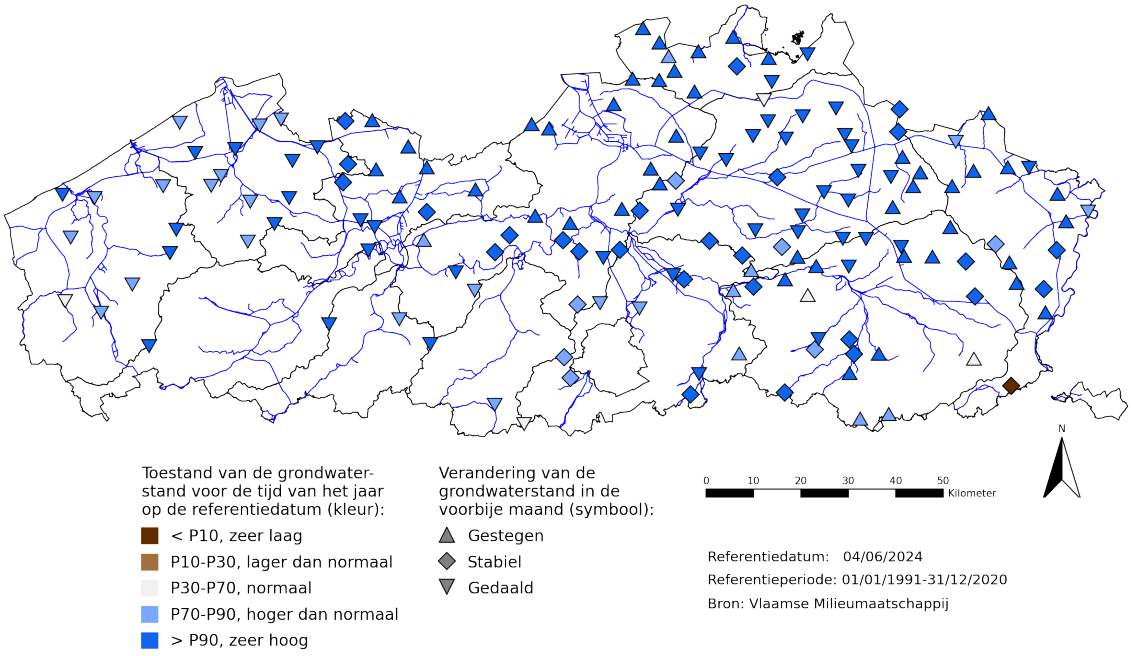

Figuur 15: Verdeling van de verschillen tussen het grondwaterpeil per seizoen t.o.v. het gemiddeld peil in de referentieperiode voor dat seizoen (o.b.v. 154 locaties).

2.2.2 Is het freatische grondwater gestegen of gedaald?

Op 4/6/2024 waren op 43% van de meetplaatsen de (absolute) freatische grondwaterstanden gedaald t.o.v. een maand eerder. Op 22% van de meetplaatsen bleven de peilen stabiel, en op 35% was er een stijging. Gedurende het hydrologische zomerseizoen (april-september) verwachten we overwegend dalende freatische grondwaterstanden.

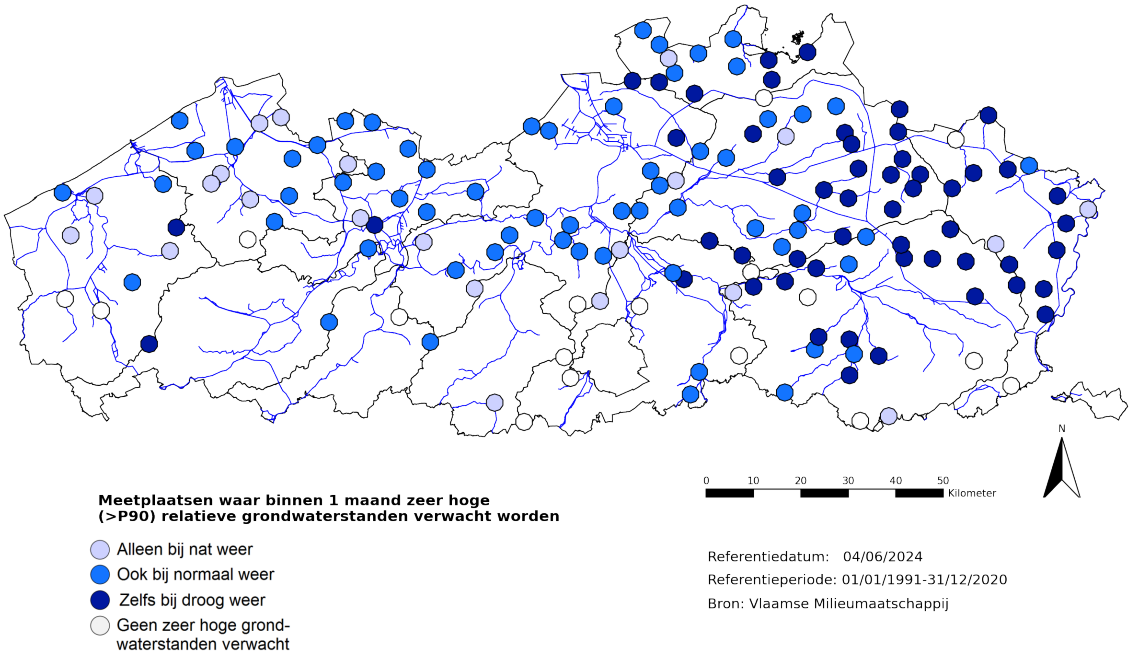
Voor de tijd van het jaar blijft de situatie van de freatische grondwaterstanden wel uitzonderlijk hoog: Op 4/6/2024 vertoonde 96% van de meetlocaties een hoge (21%) tot zeer hoge (75%) freatische grondwaterstand voor de tijd van het jaar. 3% vertoonde een normale, en 1% een zeer lage grondwaterstand voor de tijd van het jaar. Figuur 16 toont de relatieve grondwaterstandindicator met stijgende/dalende peilen.

Figuur 16: Huidige grondwaterstandsveranderingen en relatieve situering van de huidige freatische grondwaterstand.

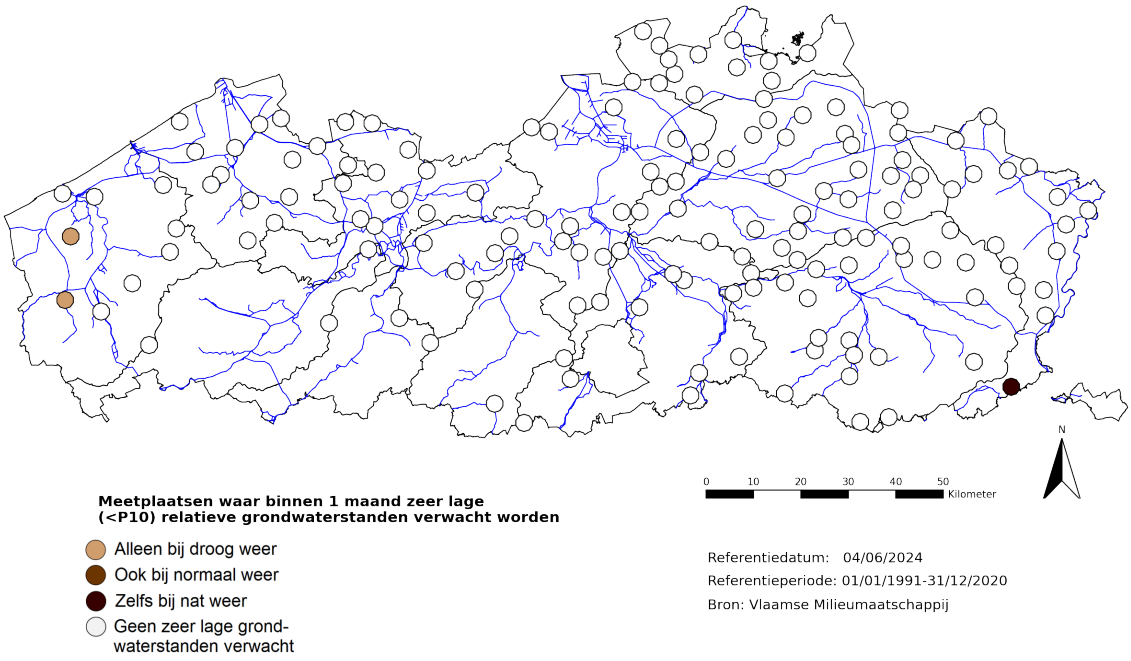
2.2.3 Worden er volgende maand zeer lage of zeer hoge freatische grondwaterstanden verwacht?

Volgende maand verwachten we bij nat weer op 89% van de meetplaatsen zeer hoge grondwaterstanden **voor de tijd van het jaar**, bij normaal weer op 75%, en bij droog weer nog op 34% van de meetplaatsen (Figuur 13 en Figuur 17).

Figuur 17: Meetplaatsen waar volgende maand zeer hoge (>P90) freatische grondwaterstanden voor de tijd van het jaar verwacht worden.

Volgende maand verwachten we bijna nergens zeer lage grondwaterstanden **voor de tijd van het jaar** (Figuur 13 en Figuur 18).

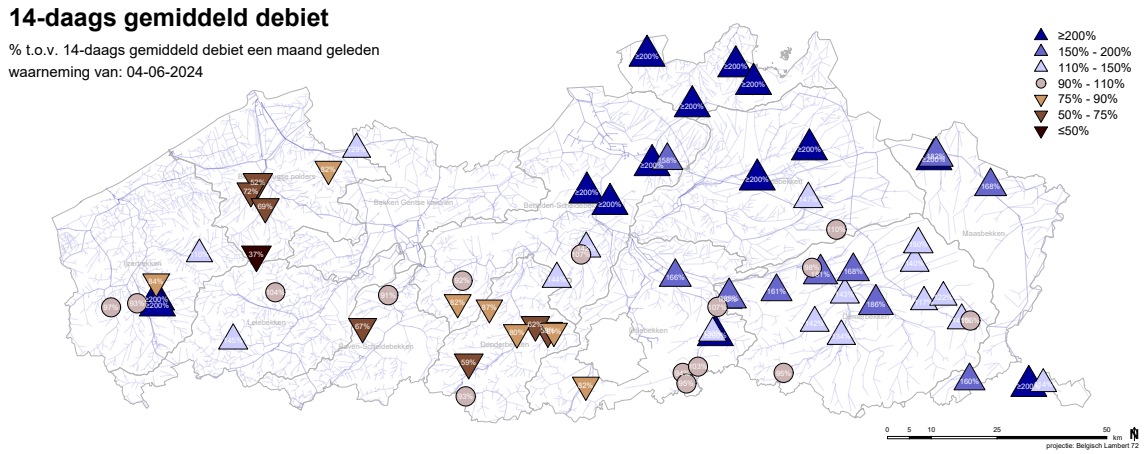
Figuur 18: Meetplaatsen waar volgende maand zeer lage (<P10) freatische grondwaterstanden voor de tijd van het jaar verwacht worden.

2.3 Debieten onbevaarbare waterlopen

2.3.1 Waarnemingen

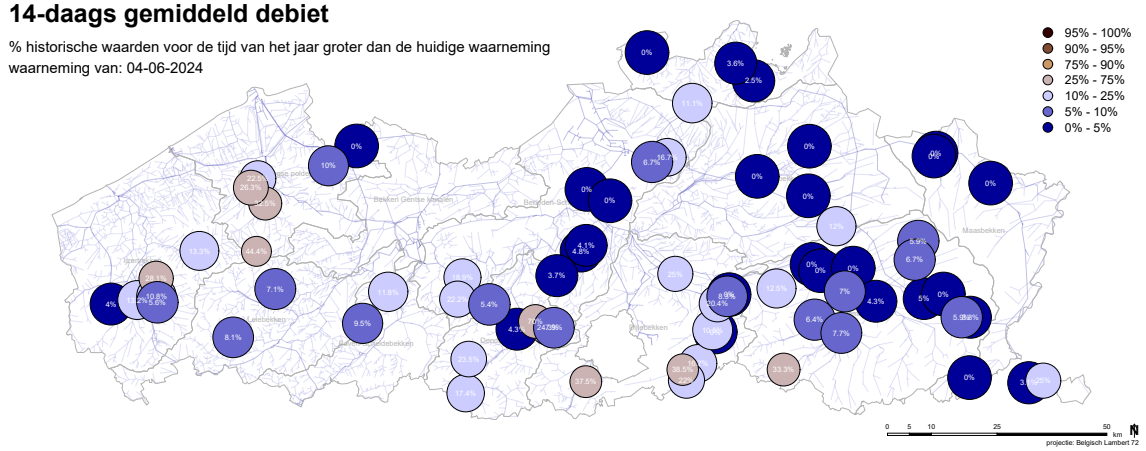
In de oostelijke helft van Vlaanderen zien we dat de 14-daags gemiddelde debieten ten opzichte van een maand geleden voornamelijk gestegen zijn. De toename is het sterkste in de provincie Antwerpen met stijgingen tot meer dan 200% van de waarde van begin vorige maand. In de westelijke helft van Vlaanderen zien we veelal een daling van de 14-daags gemiddelde debieten t.o.v. begin mei. Verspreid over de zuidelijke helft van Vlaanderen komt een beperkt aantal stations voor met een status quo. (Figuur 19, Figuur 21).

Op 4 juni meten we nergens lage[1] (0%) of zeer lage (0%) 14-daags gemiddelde debieten voor de tijd van het jaar. Op 11% van de meetplaatsen worden normale waarden gemeten en op 89% meten we hoge (28%) tot zeer hoge debieten (61%). De zeer hoge debieten komen vooral voor in de noordoostelijke helft van Vlaanderen. Ten op zichte van begin mei zien we een verdere verschuiving naar de zeer hoge debieten ten koste van de normale en hoge 14-daags gemiddelde debieten voor de tijd van het jaar. (Figuur 20).

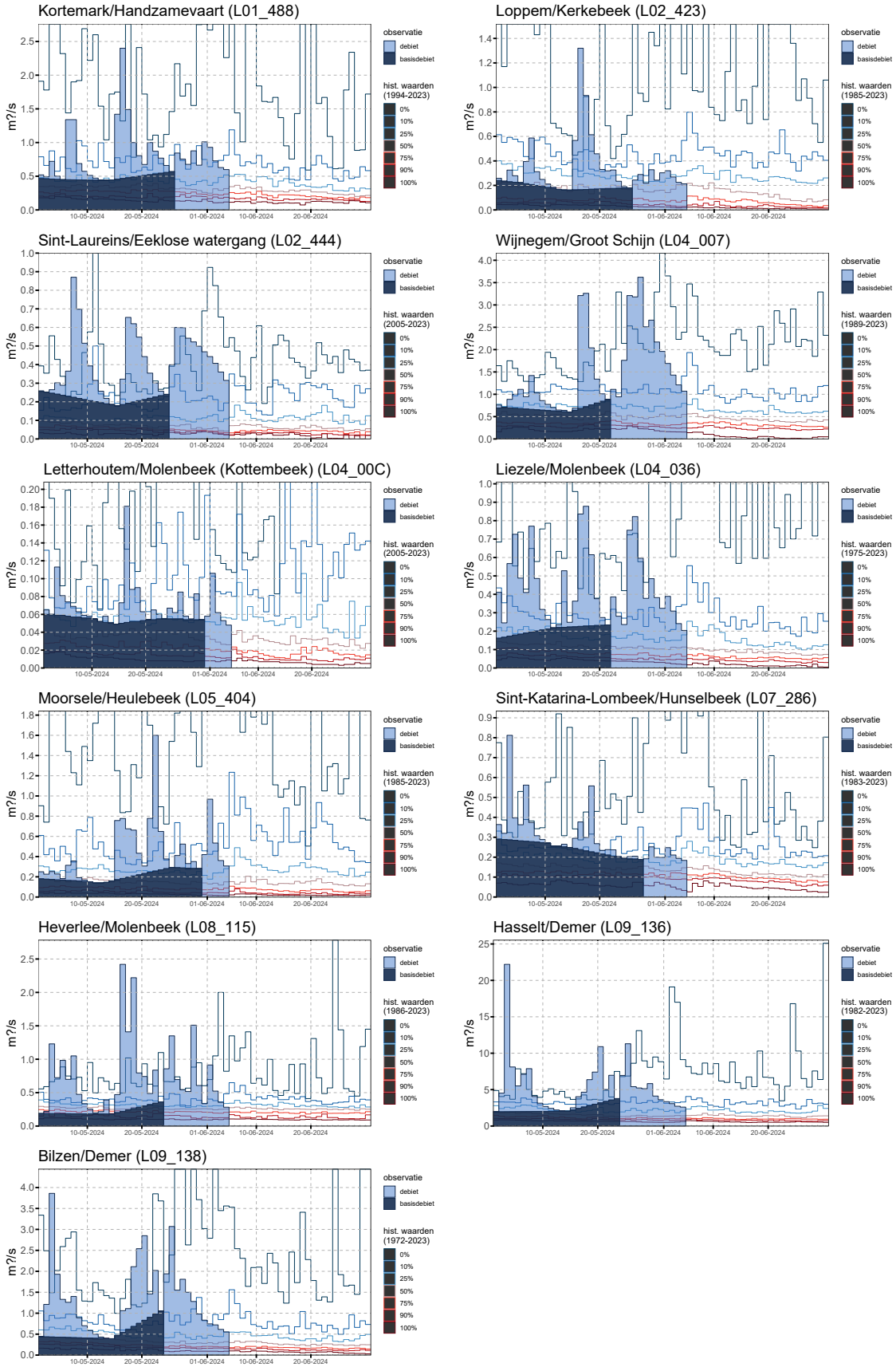

Figuur 19: Verandering van het 14-daags gemiddeld debiet in de voorbije maand.

[1] Met "zeer laag/hoog"bedoelen we dat meer dan 90% van de historische waarden voor de tijd van het jaar groter/lager zijn dan de momenteel geobserveerde waarde, "laag/hoog"wil zeggen meer dan 75 %

Figuur 20: 14-daags gemiddeld debiet als percentiel (overschrijding) van de historische waarden voor dezelfde periode van het jaar.

Figuur 21: Daggemiddelde (basis)debieten en vergelijking met historische (basis)debieten voor enkele stations.

2.3.2 Voorspellingen

Op het moment van schrijven zijn de waterpeilen op de onbevaarbare waterlopen overal normaal.

Er worden geen kritieke overstromingen vanuit de onbevaarbare waterlopen voorspeld. Dit geldt voor zowel de korte termijn (48 uur vooruit) als voor de lange termijn (10 dagen vooruit).

De overstromingsvoorspellingen worden dagelijks bijgesteld, de meest recente resultaten vind je op waterinfo.be.

3 Samenvatting

Meteorologie

Mei was een zeer natte, warme en sombere maand (KMI). Het gemeten neerslagtotaal in Ukkel (124,9 mm) bedraagt 209% van de normale waarde van 59,7 mm (1991-2020). De neerslagkaart van de voorbije maand toont dat enkel in het uiterste westen van Vlaanderen een min of meer normale hoeveelheid neerslag viel. De oostelijke helft van Vlaanderen ving de meeste neerslag, met in het uiterste oosten tot drie keer de normale hoeveelheid neerslag voor de tijd van het jaar. De neerslagtotalen in het VMM-pluviometernetwerk variëren voor mei tussen 68,0 mm (Oostkamp) en 191,8 mm (Overpelt), met een gemiddelde over de VMM stations van 119,2 mm (200% van het klimatologisch normaal in Ukkel voor mei).

De SPI index op de korte termijn (SPI-1) vertoont op 3/6/2024 in de westelijke helft van Vlaanderen voornamelijk normale waarden. In de oostelijke helft zien we vooral matig tot zeer natte waarden. In de Voerstreek kleurt de SPI-1 extreem nat. Voor de index op langere termijn (SPI-3) zien we op 3/6/2024 een duidelijke graduele overgang van veelal extreem natte waarden in de oostelijke helft van Vlaanderen naar normale waarden in het uiterste westen van Vlaanderen. (Data: KMI).

Op 4 juni wordt voor de periode tot 14 juni gemiddeld over Vlaanderen tussen 2,6 mm (P25) en 14,6 mm (P75) neerslag voorspeld met een mediaan waarde van 5,1 mm. (bron: KMI). Hierdoor verwachten we dat de korte termijn index (SPI-1) zal evolueren naar een drogere toestand met normale waarden in de westelijke helft van Vlaanderen. In de oostelijke helft worden ongeveer even veel normale waarden (Netebekken) als matig tot zeer natte waarden verwacht (bekkens van de Beneden-Schelde en Demer en het oostelijke Maasbekken). Voor de voorspelde SPI-3 (voorbije 3 maanden) verwachten we een verdroging t.o.v. de huidige toestand met behoud van het ruimtelijke patroon: extreem natte waarden in het uiterste oosten, matig tot zeer natte waarden in de rest van de oostelijke helft van Vlaanderen, matige natte tot veelal normale waarden in de westelijke helft.

Hydrologie

De winter en de lente van 2024 waren qua neerslag de **derde natste winter**, en de **tweede natste lente** sinds het begin van de waarnemingen in 1833. Bovendien was deze lente reeds het **vijfde seizoen op rij met meer neerslag dan gemiddeld** (KMI). Het is dan ook niet verwonderlijk

dat de freatische grondwaterstanden momenteel **uitzonderlijk hoog** staan voor de tijd van het jaar.

Op 4/6/2024 vertoonde 96% van de meetlocaties een hoge (21%) tot zeer hoge (75%) freatische grondwaterstand voor de tijd van het jaar. 3% vertoonde een normale, en 1% een zeer lage grondwaterstand voor de tijd van het jaar. Een gelijkaardig nat begin van juni kwam sinds de eeuwwisseling nog niet voor.

Meer info over de werking van het grondwatersysteem en de betekenis van lage grondwaterstanden vind je in dit filmpje. Op dov.vlaanderen.be vind je alle grondwaterstanden, de huidige toestand en de interactieve kaart voor het freatische grondwater.

In de oostelijke helft van Vlaanderen zien we dat de 14-daags gemiddelde debieten ten opzichte van een maand geleden voornamelijk gestegen zijn. De toename is het sterkste in de provincie Antwerpen met stijgingen tot meer dan 200% van de waarde van begin vorige maand. In de westelijke helft van Vlaanderen zien we veelal een daling van de 14-daags gemiddelde debieten t.o.v. begin mei. Verspreid over de zuidelijke helft van Vlaanderen komt een beperkt aantal stations voor met een status quo.

Op 4 juni meten we nergens lage of zeer lage 14-daags gemiddelde debieten voor de tijd van het jaar. Op 11% van de meetplaatsen worden normale waarden gemeten en op 89% meten we hoge (28%) tot zeer hoge debieten (61%). De zeer hoge debieten komen vooral voor in de noordoostelijke helft van Vlaanderen. Ten op zichte van begin mei zien we een verdere verschuiving naar de zeer hoge debieten ten koste van de normale en hoge 14-daags gemiddelde debieten voor de tijd van het jaar.

Op het moment van schrijven zijn de waterpeilen op de onbevaarbare waterlopen overal normaal. Er worden geen kritieke overstromingen vanuit de onbevaarbare waterlopen voorspeld. Dit geldt voor zowel de korte termijn (48 uur vooruit) als voor de lange termijn (10 dagen vooruit). De overstromingsvoorspellingen worden dagelijks bijgesteld, de meest recente resultaten vind je op waterinfo.be.